

Megemlékezés Wenger Sándor születésének centenáriumára

Wenger Sándor 1916. július 19-én Debrecenben született, súlyos betegségben 1983. július 17-én Budapesten halt meg.

Egyetemi tanulmányait a Kolozsvári Ferenc József Tudományegyetemen végezte, ennek befejezését követően 1940 és 1944 között Malán Mihály Embertani intézetében gyakornok, majd tanársegéd volt. 1945 januárjától részt vett a Magyar Nemzeti Múzeum embertani és botanikai gyűjteményének létrehozásában, utóbbi átköltöztetésében.

Ezt követően többféle szakmai tevékenységet folytatott.

Nagy igyekezettel vett részt a Magyar Természettudományi Múzeum Embertani Tárának ásatásokból származó gyűjteményének létrehozásában és az újonnan alakuló tudományos kutatóhely megszervezésében. Ezután húsz évig részt vett Nemeskéri

János vezetése alatt a több ezer csontvázmaradványból álló lelet együttes konzerválásában, az ország különböző területein 41 régészeti ásatás antropológiai leleteinek megmentésében. Tevékenységének ebben az időszakában az Embertani Tár és a megyei múzeumok (Pécs, Győr, Veszprém, Székesfehérvár, Debrecen) embertani gyűjteményeinek gondozását és nyilvántartását végezte.

Működésének egy másik része volt 1945 és 1965 között a népőiskolákon, gyárakban, a Magyar Rádióban és Televízióban az országban végzett ásatásokról történő tudományos népszerűsítő előadások tartása. Részt vett a Természettudományi Múzeum új emberszármazástani kiállításainak (1955, 1962) előkészítésében, több mint 100 alkalommal tartott tárlatvezetést. Az emberré válásról és az emberi rasszokról számos tudományos népszerűsítő munka szerzője volt.

Tevékenységének egy újabb területe volt az élő lakosságról történő antropológiai adatgyűjtés. 1950 és 1955 között bekapcsolódott a budapesti egyetemisták fizikai állapotának felmérését vizsgáló kutatómunkába, továbbá az így nyert statisztikai adatok feldolgozásába és kiértékelésébe. Ezekben az években a Bodrogköz etnikai antropológiáját kutató csoport tagja is volt.

1965 és 1976 között elsősorban az Embertani Tár gyűjteményének tudományos feldolgozására és módszertani problémákra fordított figyelmet. Különösen érdekelték a francia, olasz, osztrák és román kutatók embertani kutatásainak eredményei. Számos közleménye keltette fel különböző országok antropológusainak (H. Vallois, I. Schwidetzky, M. C. Chamla, V. P. Alekszejev, K. Gerhardt, J. Jelinek) érdeklődését. Tudományos munkássága alatt 7 késő római kori, 11 avar kori, 3 Árpád-kori és középkori temető emberi leleteinek összehasonlító feldolgozását valósította meg. Két anatómiai variációkról, egy külföldi monográfiáról és a Giardina-index módszertani adaptációjáról jelent meg közleménye. Figyelmet érdemel kevés publikációjának terjedelmes és részletes dokumentálása. Régészek felkérésére elvégezte számos temető feltárt emberi leleteinek elhalálási életkor és nemiségre vonatkozó meghatározását. Csaknem 40 évig tartó tudományos kutató munkája során kb. 2500 ásatásból származó emberi maradvány vizsgálatát végezte el. Következésképpen alkalmazta Lipták Pál taxonómiai módszerét. Interpretációi számos esetben gondolatébresztőek voltak. Különösen kiemelkedik a Bartucz Lajossal folytatott és a Szentés-kajáni avar kori népességgel kapcsolatos polémiája.

Tevékenységének egyik jelentős eseménye volt, amikor 1966 decemberében summa cum laude minősítéssel védte meg a szegedi József Attila Tudományegyetemen „Adatok egy avar kori népesség antropológiájához” című egyetemi doktori értekezését.

Tudományos munkájának eredményeiről több alkalommal tartott előadást az Embertani Társaság szervezett konferenciákon, a Magyar Biológiai Társaság Embertani Szekciójának ülésein. 1959-ben és 1967-ben részt vett két magyarországi antropológiai szimpóziumon, valamint 1975-ben a Budapesten megrendezett 5. Nemzetközi Finnugor kongresszuson.

1956-ban és 1958-ban két tanulmányutat tett Romániában, ahol különböző intézményekben közreműködött az ásatási leletek megőrzésében és az ezekhez kapcsolódott tanácskozásokon. Számos meghívást kapott nemzetközi konferenciára (1956 San Remo, 1960 Párizs, 1968 Tokió, 1971 Eperjes, 1973 Chicago, 1975 Brno, 1968 Tokió), Őstörténeti és Ókortörténeti Kongresszusokra (1962 Róma, 1966 Prága, 1976 Nizza), a Román Orvosi Társaság Országos Szájsebészeti Konferenciájára (1963 Bukarest), az Amerikai kutatók 37. Nemzetközi Kongresszusára (1966 Argentína), az 1. Nemzetközi Társadalomtudományi és Orvostudományi Konferenciára (1968 Aberdeen). Ezeken azonban – részben a működésének idején fennálló utazási nehézségek miatt – nem vett részt.

Közéleti tevékenységet is folytatott. A Magyar Természettudományi Múzeumban különféle önkéntes társadalmi megbízatásokat vállalt. Az Embertani Társaság osztályvezető helyettese volt. 1962 és 1973 között megválasztották a Magyar Biológiai Társaság Embertani Szekciójának végrehajtó bizottságának tagjává. Évekig elnöke volt a Tudományos Ismeretterjesztő Társaság Budapesti Szervezete Biológiai és Mezőgazdasági Bizottságának. Aktív tevékenységét 1979 augusztusában nyugdíjba vonulásával fejezte be.

Az eddigiekből kitűnik, hogy Wenger Sándor a magyar biológia antropológia szorgalmas és eredményes munkatársa volt. Nem tartozott a külföldre utazni vágyó kutatók közé. Olykor túlzottan is szerény, de hasznos adatközlő életével nevét maradandóvá tette a magyar biológiai antropológia történetében.

Farkas L. Gyula

Irodalom

- Benkő, I. (1972): Őseink csontjait „vallatják”. *Népújóság (Heves megyei)*, 23: jan. 25.
- Farkas, L.Gy., Dezső, Gy. (1994): *A magyar antropológia története a kezdettől napjainkig*. JatePress, Szeged. 106.
- Tóth, T. (1983): Wenger Sándor 1916–1983. *Anthropologiai Közlemények*, 27: 191.
- Tóth, T. (1983): Dr. Wenger Sándor publikációi. *Anthropologiai Közlemények*, 27: 192.
- Tóth, T. (1982–83): In memoriam Sándor Wenger (1916–1983). *Anthropologia Hungarica*, 18: 5–7.